

**Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
Рада молодих вчених
Наукове товариство студентів і аспірантів
Рада молодих вчених при управлінні освіти, науки та молоді
Волинської обласної державної адміністрації
Коледж технологій, бізнесу та права
СНУ імені Лесі Українки
Луцький національний технічний університет
Луцький педагогічний коледж**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУК

***Збірник матеріалів II міжнародної науково-
практичної конференції молодих учених, студентів та
аспірантів***

25 жовтня 2017 року

Луцьк 2017

УДК 33
ББК 65
Т33

*Рекомендовано до друку вченою радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 18 від 26.10.2017)*

Т 33 **Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук** : збірник матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (15 грудня 2016 р.) / відп. ред. доц. Н. В. Коленда. – Луцьк, 2017. – 420 с.

У збірнику подано тези доповідей та виступів учасників II Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої удосконаленню та розвитку теоретичних, методичних та прикладних аспектів природничих та гуманітарних наук.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Організаційний комітет не несе відповідальності за достовірність фактів, власних імен та іншої інформації поданої в публікаціях. Відповідальність за зміст та оригінальність матеріалів конференції несе автор та його науковий керівник.

УДК 33
ББК 65

© Коленда Н. В. (упорядкування), 2017

Червеняк Вікторія	
Розвиток ринку органічної продукції в Україні	89
Чешук Віктор, Полінкевич Оксана	
Теоретико-методологічні основи моніторингу економічної безпеки будівельних підприємств	91
Шевчик Ліна	
Облік форвардних та ф'ючерських операцій здійснюваних банками України	93
Яцечко Анна	
Боргова політика України у період трансформації фінансової системи	96

Секція 2. Педагогіка, психологія і соціологія

Ардашева Г. В., Грень Л. М.	
Дослідження мотивації у молоді, що займається скелелазінням	98
Брагіна Катерина	
Зміни у сфері EQ у людей похилого віку	100
Вігюк Валентина, Булавчик Ірина	
Розвиток писемного мовлення в учнів початкової школи	102
Вігюк Валентина, Зуйко Катерина	
Інтегрований підхід до навчання у початковій школі	104
Галабурда Галина	
Гендерне виховання в освітньому просторі	106
Десятник Катерина, Теслюк Софія	
Методичні аспекти статевого виховання молодших школярів	108
Журавльова Олена	
Гендерні особливості прояву агресивної поведінки у підлітковому віці	110
Заяць М. С.	
Психологічні особливості міжособистісних взаємин молодших школярів з однолітками (результати емпіричного дослідження)	112
Зінченко Марія	
Необхідність використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках природознавства	114
Качула Юлія	
Довіра як об'єкт соціологічного аналізу	116
Коструба Н. С.	
Психологічні особливості мотивації до навчання у студентів майбутніх священнослужителів	118
Кузьмук Ольга	
Регіональний розвиток в Україні: методологічні основи та практичні аспекти реалізації	120
Новосад Віра	
Ідеї пансофійності Я. А. Коменського	122

особистості, підготовки її до свідомої реалізації гендерних ролей, статево зумовлених соціальних стандартів поведінки сприяє формуванню у дітей молодшого шкільного віку відповідних (чоловічих чи жіночих) рис, позитивного ставлення до протилежної статі, забезпечує становлення таких якостей, як честь, вірність, гідність, культивування дружби та поваги у стосунках хлопчиків та дівчаток.

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка родинного виховання : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – Київ : Знання, 2006. – 328 с.

2. Кравець В. П. Стратегії статевого виховання школярів / В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінеджі. – Тернопіль : Богдан, 2000. – 32 с.

3. Класний керівник у сучасній школі : метод. посіб. / В. М. Оржеховська, О. І. Пилипенко та ін. – К. : Інститут змісту і методів навчання, 1996. – 156 с.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Журавльова Олена

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк

Постійні зміни у житті сучасного українського суспільства характеризуються наявністю багатьох труднощів не тільки у соціально-економічній, політичній сферах, але й у етико-психологічній. Дестабілізація економіки, спад виробництва, руйнування старої системи цінностей та зниження життєвого рівня значної частини населення країни відбивається на психологічному самопочутті людей, породжуючи внутрішні конфлікти, напругу, агресію, а іноді й жорстокість.

Агресивна поведінка, суттєвою рисою якої є загроза життю, здоров'ю та гідності людини, завжди залишається предметом постійних дискусій. Особливе занепокоєння на сьогоднішній день викликає рівень криміналізації у підлітковому середовищі.

Оскільки у вказаному віковому періоді відбувається набуття гендерної ідентичності, особистісне самовизначення у системі патріархальних чи егалітарних цінностей, особливої актуальності, на нашу думку, набуває дослідження гендерних особливостей агресії та її проявів.

З метою вивчення гендерних особливостей прояву агресії особистості, нами було проведено емпіричне дослідження на базі НВК гімназії ЗОШ І-ІІІ ст. с. Локачі. Вибірку склали 50 учнів, віком 13 – 15 років. Серед них 25 дівчат і 25 хлопців.

Отримані результати за методикою діагностики агресивності Басса–Дарки, показали, що у групі досліджуваних показники прояву агресії різняться відповідно до гендерних особливостей. Середнє значення за всіма типами агресії становлять $6,66 \pm 2,37$ у хлопців та $6,49 \pm 2,22$ у дівчат, що

свідчить про те що агресивність більшою мірою характерна хлопцям, ніж дівчатам, хоча статистично достовірних відмінностей між групами, виділеними за фактором статі не виявлено.

Подальший аналіз даних по кожному з видів агресії показав, що гендерні відмінності мають місце лише для незначної їх кількості. Показники фізичної агресії не виявляли статистично достовірної відмінності між досліджуваними різними статей: у дівчат прояв агресії за даною шкалою становив $5,15 \pm 1,51$, тоді як в хлопців – $5,85 \pm 1,40$. Така агресія особистості виражається в безпосередньому фізичному впливі на людей (бійки, нанесення тілесних ушкоджень, вбивство, тероризм).

Значення показника непрямой агресії, що є характерною для людей, які переносять агресію на неживі предмети, тварин, і в яких агресія обхідним шляхом спрямована на іншу особу або може і ні на кого не спрямовуватися, у досліджуваних чоловічої статі становила $5,95 \pm 1,32$, а у дівчат – $6,55 \pm 1,19$, і не виявила статистично достовірної різниці за даною шкалою.

Результати дослідження показали, що хлопці більш дратівливі за дівчат ($6,55 \pm 1,13$ хлопці, $5,75 \pm 1,48$ дівчата) і дана відмінність є статистично достовірною ($p < 0.001$). На поведінковому рівні дана особливість може проявлятися у розвитку агресивних і захисних реакцій, готовності до прояву негативних почуттів при найменшому стимулі.

Як і для попередньої шкали, абсолютні значення показника негативізму у хлопців достовірно ($p < 0.01$) вищі, ніж у дівчат ($4,15 \pm 1,20$ та $3,65 \pm 0,82$, відповідно). Таким чином, у хлопців частіше може відмічатися почуття протиріччя, відкидання, відторгнення суспільних стереотипів і прийнятих у суспільстві форм поведінки, опозиційна манера в поведінці від пасивного опору до активної боротьби проти встановлених звичаїв і законів, ніж у дівчат.

Таке почуття, як образа сильніше проявлялося у хлопців ($5,45 \pm 1,34$), ніж у дівчат ($5,15 \pm 1,02$), проте дана різниця не є статистично значущою. Дане почуття характеризується обмеженням власних реальних або уявних прав і ненавистю до оточуючих у разі певних дій.

Така реакція, як підозрілість характеризується достовірно ($p < 0.05$) вищими значеннями в групі хлопців $7,95 \pm 0,73$, проти $7,15 \pm 0,86$ у дівчат. Такий вид реакції характерний людям, які з недовірою і обережністю відносяться до людей, які переконані, що оточуючі приносять тільки шкоду.

Вербальна агресія характерна людям, у яких усі емоції виражаються у негативних почуттях, що проявляються через крик, плітки, наклепи і т. д., так і через зміст словесних відповідей, що виражаються в прокльонах та погрозах. Типовою є думка про те, що вербальна агресія є фактором, що відрізняється в осіб різної статі, проте отримані результати показали, що значення за даною шкалою не мають достовірних міжгрупових відмінностей. Середньогрупові значення у хлопців становлять $8,15 \pm 2,01$, а у дівчат – $7,15 \pm 1,96$.

Значення у групах, виділених за фактором статі, при аналізі шкали почуття провини показало, що статистично достовірні відмінності відсутні. Середньогрупові значення становлять $7,25 \pm 1,30$ у хлопців та $7,45 \pm 2,07$ у дівчат

Таким чином, результати дослідження вказують на наявність гендерних проявів агресії в окресленому віковому періоді. Відтак, вважаємо необхідним врахування гендерних особливостей при розробці методів корекції поведінки підлітків.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОДНОЛІТКАМИ (РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

Заяць М. С.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Емпіричне дослідження було проведене з метою вивчення особливостей взаємостосунків та статусного становища у групі однолітків на прикладі навчального класу молодшої школи за допомогою тестових діагностичних методик. В дослідженні взяли участь 26 з 29 учнів 4-Г класу школи №9 м. Луцька, серед яких 12 хлопців та 14 дівчат. Вік досліджуваних становить в середньому 9-10 років. Проводилось дослідження в урочний час із 12:55 до 13:40 у шкільному класі в присутності вчителя.

В дослідженні були застосовані наступні методики:

- 1) Проективний малюнок «Що мені подобається в школі?» (за Н. Г. Лускановою);
- 2) Тест Томаса «Типи поведінки в конфлікті»;
- 3) Соціометрія.

Використання тесту «Що мені подобається в школі?» Н.Г. Лусканової дозволило виділити переважання чотирьох видів мотивів навчання – власне навчальних, ігрових, мотивів спілкування та зовнішніх, атрибутивних мотивів. При цьому навчальні мотиви становлять 32%, ігрові – 48%, мотиви спілкування – ти рази (10% та мотиви привабливості зовнішніх атрибутів – 10%. Найбільш поширеними, відповідно, виявляються ігрові мотиви навчання.

За результати застосування тесту Томаса було визначено п'ять стратегій поведінки в конфлікті: суперництво, співпраця, компроміс, уникнення, пристосування. Суперництво становить 17% від 100, співпраця – 23%, компроміс – 23%, уникнення – 20% та пристосування – 17%. Таким чином, значна різниця у вираженості різних стратегій поведінки в конфлікті відсутня, однозначне переважання однієї з них відсутнє, однак яскравіше за інші виражені стратегії співпраці та компромісу.

В рамках проведення методики соціометрії респондентам пропонувались наступні питання: